

10. Metodika výuky hudebních nástrojů a instrumentace (rozdělení hudebních nástrojů, jejich vývoj, stavba a zvukové možnosti, notace a tónové rozsahy; praktické postupy při výuce instrumentace; doporučená literatura)

Literatura

- Jurkovič, Pavel: Hudební nástroje ve škole. Muzikservis. (W6395)
 Zenkl, Luděk: ABC hudební nauky
 Michels: Encyklopedický atlas hudby, Nakl. Lidové noviny, 2000.
 Oling, Bert: Encyklopedie hudebních nástrojů. 1. vyd. Rebo Productions, 2004, 256s. (78 I.h)
 Hlavní hudební nástroje symfonického orchestru. 1960. 1 gram. deska. (Lp5241)
Modr, Antonín: Hudební nástroje. 6.vyd. Supraphon, 1977, 311s. (78 I.hM)
 Hutter, Josef: Hudební nástroje. 1.vyd. Novák, 1945, 174s. (I.hH)
 Klement, Miloslav: Hudební nástroje. 1. vyd. Albatros, 1972, 172s. (78)
Kurfürst, Pavel: Hudební nástroje, 1. vyd. Togga, 2002, **1168s.** (78, I.h)
 Bär, Frank P.: Hudební nástroje. 1.vyd. Fraus, 2006, 48s. (78 I.h)
Čížek, Bohuslav: Hudební nástroje evropské hudební kultury. 1. vyd. Aventinum, 2002. 256s.
 Buchner, Alexandr: Hudební nástroje od pravěku k dnešku, 1. vyd. Orbis. 1956. 279s. (I.hB)
 Zamazal, Václav: Hudební nástroje před mikrofonem. 1.vyd. Supraphon. 1975. 183s. (78 I.d)
 Melkus, Libor: Hudební nástroje symf. orchestru. 2.vyd. SPN. 1955, (I.hM)
 Sliacká, Daniela: Hudební nástroje. 1.vyd. Mladé léta. 1979. 256s. (centr. sklad 68)
 Heumann, Monika. Lexikon hudby pro děti. 1.vyd. Mutabene. 2000. 195s. 78(I.a)
 Jiránek, J.E.: Světem hudebních nástrojů. 1. vyd. Panton. 1979. 225s. (dětské67/68I.hJ)
 Budiš, Ratibor: Umění je rozeznít. 1.vyd. Mladá fronta. 1977. 99s. (sklad)
 Spence, Keith: Velká encyklopedie hudby. 1. vyd. Fragment. 2000. 144s. (78 I.aS)
 Kubátová, Marie: Veselé pohádky z muzikantské zahrádky. Sláfká. 2006. 143s. (hud, D-1, V.b)
Vozař M.: Hudební nauka – pracovní sešity, doplňkové sešity (str. 28, 29, 30, 33, 39, 43, 51, 56, 57)

Poslech pro děti:

-: Umění poslouchat hudbu. Soubor gram. desek. (soubor několika desek)
 CD-ROM Kouzelná flétna
<http://boss.ped.muni.cz/nastroje/> - obsahuje nástroje symf. orchestru
 B. Britten: Průvodce mladého člověka orchestrem

Nedoporučená literatura:

- Atarah Ben-Tovin, Douglas Boyd: Hudební nástroje a naše dítě. Portál 2007.

Pomůcky:

- Orffovy nástroje + jiné hudební nástroje (zobcové flétny + klavír, pokud je ve třídě)
 Obrázky hud. nástrojů, CD přehrávač + CD.
 Pexesa s hudebními nástroji

Instrumentace:

- Rychlík, Jan: Moderní instrumentace. Sešit 7-8, 1. vyd. Panton, 1966. (hud.IhR)
Emmert, František. Poznámky k instrumentaci. 2. doplněné vydání, 2001, 102s. (78 I.h)
 Burghauser, Jarmil: Akustické základy orchestrace. 1. vyd., Panton, 1967. 201s. (I.dB)
Vačkář, Václav: Instrumentace symfonického orchestru a hudby dechové. 1. vyd. SNKLHU. 1954, 215s.

Zich, Jaroslav: Orchestrace a sborová sazba. 1. vyd. Panton. 1986. 171s. (I.i Z)

Jeremiáš, Otakar: Praktické pokyny k instrumentaci symfonického orchestru 3. vyd. Urbánek. 1946. 42s. (I.hJ)

Janeček, Karel: Skladatelská práce v oblasti klasické harmonie. 1. vyd. Academia. 1973. 442s. (I.fJ)

Co žák už musí znát

Vycházíme od nástrojů, které žáci znají:, postupně přidáváme další nástroje. Žák zná tyto nástroje již z domova nebo ze školky, z výchovných koncertů, pořádaných na ZUŠ.

-
- +
- (pikola x kontrabas)
-
-(dechové, smyčcové, klávesové, bicí...)
- (např. u smyčců – arco, pizzicato)

Studijní plán (konzervatoř I. ročník)

Září: Úvod do předmětu - zjištění stávajících znalostí. Smyčcové nástroje (stavba, historie, držení nástroje, zvukové možnosti a technika hry, notace, rozsah a ladění, postavení v orchestru)

Říjen: Smyčcové nástroje

Listopad: Dechové nástroje dřevěné

Prosinec: Dechové nástroje žesťové

Leden: Opakování

Únor: Klávesové nástroje

Březen: Bicí nástroje melodické (Idiofony)

Duben: Bicí nástroje s membránou (Membranofony)

Květen: Lidové nástroje + strunné + zpěvní hlasy

Červen: Opakování

Průběh hodiny

- řídí se náplní hodiny

1.: (ústně – jednotlivci nebo celá třída, dobrovolné nebo vyvoláváním, písemně – kontrola učitelem nebo žáky navzájem (efektivnější, oblíbenější), prakticky, poslechem, kontrolou domácího úkolu,...) Opakování může a nemusí být známkováno.
2. by mělo být pokud možno názorné (brát do hodin ukázky hud. nástrojů, nahrávky, obohacující je i využití žáků samých, aby třídě co nejlépe popsali svůj vlastní nástroj, na který hrají (učitel výklad doplní) a mohou na něj v závěru předvést malou ukázkou.
3. Používání srozumitelné

4. Doporučuje se „.....“, kdy se žáci rozestaví po třídě podle jednotlivých sekcí, určí se (nemusí to být učitel) a ukazuje tempo, dynamiku jednotlivým „nástrojům“ a ty buď nebo (zpěvem) jeho gesta ztvárňují. U nižších stupňů ZUŠ přiřazujeme nástroje a sekce ke zvířatům, charakterům osobnosti (kontrabas - „bručoun“ x trubka - „optimista“) – viz DVD Orffův schulwerk s Lenkou Pospíšilovou...

Jak by měla vypadat hodina + rady do výuky:

- (hra, výměna rolí atd.) – střídat nástroje u dětí v PHV
- – forma zábavnější, soutěže o ceny
- Motivovat pomocí
- Učit je poslouchat hudbu
- Dělat
- Mluvit a
- s dětmi
- Povzbuzovat
- Nechat žáky
- Na konci – je důležité (.....)

Metodický výklad nové látky

Nejprve začít s, poslouchat barvy zvuků různých nástrojů a rozeznávat je, kontrolovat žáky, jestli slyší správně. Je dobré uvést i stručnou charakteristiku či, jako to dělá např. I. Hurník v Umění poslouchat hudbu.

Poté postupně přidáváme od sóla přes duo, trio a rozšiřujeme až k orchestru. Zpočátku možno dávat nástroje různých, později i jedné (záleží na věku, pokročilosti a schopnostech žáků). Vést žáky i k rozpoznání různých druhů souborů (např. smyčcové kvarteto, dechový orchestr,...)

- notaci nutno znázornit graficky na tabuli, vysvětlit rozdíl mezi

- přiblížit hledisko skladatele – jakou náladu chtěl docílit, jaké k tomu použil prostředky

Proč se to žák učí

1.
2.
3. Pochopí interakci v orchestru, rozdíl mezi a hrou
4. Získá schopnost, kterou slyší z hlediska užitých nástrojů, což mu přinese i větší posluchačský zážitek

Nejčastější chyby

žák:

- pletou si

- nepamatují si /dobré používat různá říkadla, básničky a jiné pomůcky – např. Emil hodil granát do atomové elektrárny = struny na kytaru: e,h,g,d,a,e)

- pletou si notaci s reálným zvukem některých nástrojů (trubka, klarinet aj.)

- řadí mezi žesťové nástroje a ne dřevěné
- pletou se ladění strun u smyčcových a drnkacích nástrojů, některé nástroje se pletou od, jiné = uveďte které a jak se mohou plést

Procvičování

- S pomocí a následně
- Dobré je přirovnat rodiny nástrojů k rodinám dětí (př. smyčcové nástroje: kontrabas = tatínek, violoncello = bratr, viola = maminka, housle = sestra)
- Pomocí písně
- Návštěvy, zvláště symf. orchestru
- Navštívit
- Grafické zápisy slyšených nástrojů (př. vlnovka = slyším housle, rovná čára = klavír)
- Pojmenovat co nejvíce (viz pracovní doplňkový sešit Vo zar)
- Pomocí
- Pomocí otázek a odpovědí – příklad: Bubeník hraje na ... (= na buben odpoví dítě)

Rozdíl mezi naukou o nástrojích a instrumentací - náplň předmětu:

Nauka o nástrojích – žáci se učí o hudebních nástrojů, o jejich stavby a postupném zdokonalování, o a

Instrumentace – probírá se zejména (zápis versus reálný zvuk), v orchestru, a možnosti.